

Dr. N. VANHOVE

Wetenschappelijk Medewerker
Westvlaams Economisch
Studiebureau

Foto Westtoerisme

De prijzen aan de Belgische kust

In de reeks rapporten Toeristisch-ekonomisch onderzoek van het Westvlaams Ekonomisch Studiebureau verschenen onlangs de eerste twee studies nl. « Analyse van het prijzenniveau aan de Belgische kust in vergelijking met het binnenland » en « Analyse van de prijzenevolutie in de hotellerie aan de Belgische kust, 1939-62 » (1).

Deze rapporten belichten in feite twee zijden van de toeristische prijzendrieluik aan de Belgische kust met name de prijzen in de hotellerie, de kosten van levensonderhoud voor een toerist die een tijd lang aan de kust verblijft en de huurprijzen van appartementen en villa's. De laatste twee prijsaspecten zijn betrekkelijk nieuw doch essentieel, gezien de structurele veranderingen die de Belgische kust gedurende de jongste jaren heeft ondergaan (2). De appartementen en de villa's vormen op het huidig ogenblik het voornaamste bestanddeel van het receptief apparaat aan de kust. Dientengevolge krijgt het prijzenniveau aan de kust van gewone goederen en diensten een bijzondere betekenis. In onderhavig artikel wordt, op basis van de beide boven genoemde rapporten, aan de kosten van levensonderhoud en de prijzen in de hotellerie bijzondere aandacht besteed.

§ 1. ANALYSE VAN HET PRIJZENNIVEAU AAN DE BELGISCHE KUST IN VERGELIJKING MET HET BINNENLAND.

1. Onderzoeksmethode

De enige mogelijke beschikbare bron is het basismateriaal voor het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen. Het statistisch geheim laat evenwel niet toe

(1) Deze eerste rapporten die respectievelijk 71 en 77 blz. bevatten zijn te verkrijgen op het Westvlaams Ekonomisch Studiebureau, Dijver, 7, Brugge door inschrijving op een abonnement « Rapporten toeristisch-ekonomisch onderzoek - W.E.S. »

(2) O. Vanneste, « Appartementstoerisme aan de Belgische Kust » in « West-Vlaanderen Werkt », nr 2, 1962, blz. 42.

daarvan inzage te nemen. In het kader van het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen is ook slechts Oostende als kustgemeente betrokken. Een andere moeilijkheid is ook dat de artikelgroepen die in de kleinhandelsindex worden opgenomen niet beantwoorden aan het toeristisch pakket. Dit alles heeft geleid tot het organiseren van een oorspronkelijke prijsoptname.

Hierbij rezen enkele vragen ten aanzien van de aard van de artikelgroepen, de keuze van de opnamegemeenten en de plaats binnen elke gemeente, de aard van de winkels en het aantal prijsoptnamebeurten.

Bij de keuze van de artikelgroepen werd gestreefd om het goederenpakket een toeristische inslag te geven en daarenboven voldoende oog te hebben voor de behoeften van de appartementstoeristen. In het goederenpakket werden 12 goederenklassen weerhouden (zie tabel 2). In elke goederenklasse zijn meerdere artikelgroepen opgenomen; in het totaal zijn 87 duidelijk omschreven artikelgroepen in het onderzoek vertegenwoordigd.

Het onderzoek werd in zes badplaatsen, met onderscheiden karakteristieken, en drie steden in het binnenland uitgevoerd (zie tabel 1). Teneinde de vergelijking met de kust te kunnen doortrekken moest de opname in het binnenland geschieden in plaatsen waar men een massatoeloop kan verwachten. Drie steden van een verschillende grootte-orde werden hierbij gekozen nl. Brussel, Gent en Kortrijk. Deze keuze is zoveel te meer verrechtvaardigd gezien de binnenlandse vakantiegangers aan de Belgische kust hoofdzakelijk uit de agglomeraties en de grote steden afkomstig zijn (1). Steeds in de optiek dat het om een massaverschijnsel gaat releveerde het onderzoek de prijzen in de kustgemeenten in die gedeelten van de badplaats waar de massa van de toeristen winkelt en

(1) W.E.S. « Analyse van de herkomst van de binnenlandse vakantiegangers », Rapport nr 3, Toeristisch-ekonomisch onderzoek, 1963, 179 blz.

in de steden van het binnenland in het winkelcentrum. Terloops zij aangestipt dat de luxewinkel noch de derderangswinkel in aanmerking werd genomen.

Gezien de aanbod/vraagverhouding van seizoenfase tot seizoenfase verschilt, organiseerde het W.E.S. zeven prijsopnamebeurten volkomen gespreid over het toeristisch seizoen 1962. Er werd hierbij gestreefd de tijdslimiet tussen de opname aan de kust en in het binnenland zo miniem mogelijk te houden. Eén prijsopname had op een weekeinde plaats, nl. op 21 en 22 juli, vermits het niet is uitgesloten dat de prijzen alsdan de hoogte ingaan uit hoofde van de sterk toe- genomen vraag.

Bij elke opnamebeurt werd in elke opnamegemeente en voor elke artikelgroep de prijs in drie of vier winkels genoteerd. In het totaal heeft het onderzoek betrekking op 16.450 prijsopnamen. De belangrijkste studieresultaten die in het volgende punt volgen hebben, tenzij anders vermeld, op het geheel van de prijsopnamen betrekking.

2. Het globaal prijsindexcijfer aan de kust in vergelijking met het binnenland

Ter verduidelijking volgt in het kort een toelichting op de methode waarop het globaal indexcijfer is berekend. Allereerst werd de gemiddelde prijs per artikelgroep bepaald en dit zowel voor elke opnamegemeente afzonderlijk als voor de kust globaal. Vervolgens werd voor elke artikelgroep en voor elke opnamegemeente het verhoudingscijfer berekend tussen de bekomen gemiddelde prijs, enerzijds, en de overeenkomstige gemiddelde prijs per artikelgroep in het binnenland, anderzijds. Het globaal indexcijfer voor elke badplaats of voor de kust in zijn geheel is het gemiddelde van de 87 individuele verhoudingscijfers der artikelgroepen. Het betreft aldus een ongewogen indexcijfer. Een gewogen indexcijfer ware juistere geweest doch elke toekenning van een weging aan de individuele verhoudingscijfers zou op een hypothetische basis berusten.

In tegenstelling met de soms vaak gehoorde bewering heeft het onderzoek uitgewezen dat de kust nauwelijks duurder is dan het binnenland. Het globaal indexcijfer ligt inderdaad slechts 0,7 boven het basispeil.

Het is interessant hierbij vast te stellen dat het prijsniveau aan de kust lager ligt dan te Brussel, zijnde het belangrijkste binnenlands marktgebied van de kust. Ten overstaan van Gent en Kortrijk blijkt de kust iets duurder te zijn.

De kust zelf is op het vlak van het prijzenpeil een heteroog geheel. Knokke is de badplaats met ge-

Tabel 1 : Het globaal indexcijfer per enquêtegemeente, seizoenensynthese - Enquête W.E.S., 1962

Enquêtegemeente	Globaal indexcijfer (gemiddelde binnenland = 100)
Knokke	102,1
Blankenberge	99,8
Oostende	101,1
De Panne	100,9
Middelkerke (1)	100,3
Oostduinkerke (2)	99,7
De kust	100,7
Brussel	101,5
Gent	99,1
Kortrijk	99,—

middeld het hoogste prijzenpeil (index 102,1); Oostende en De Panne vertonen een globaal indexcijfer dat het kustgemiddelde lichtelijk overtreft. De overige kustgemeenten, waar een prijsopname gebeurde, zou men tot de goedkopere plaatsen kunnen rekenen.

3. Het prijzenpeil aan de kust in vergelijking met het binnenland per goederencategorie

Het globaal prijsindexcijfer is in feite de resultante van de gedragingen van sterk uiteenlopende professionele groepen zoals bakkers, kruideniers, beenhouwers enz. De vraag rijst dan ook of het waargenomen miniem prijsverschil voor elk van de goederencategorieën opgaat.

Alhoewel voor de goederenklassen afzonderlijk wel enig verschil valt waar te nemen, is de dispariteit tussen de kust en het binnenland doorgaans vrij miniem.

Twee derden van de deelindexcijfers wijken minder dan 1% af van het overeenkomstig basispeil en slechts voor twee deelindexcijfers is de dispariteit 2% of meer, nl. voor brood en gebak (+ 2%) en voor autobehoeften (+ 5,3%).

Wanneer het Brusselse een zeer belangrijk marktgebied voor de kust vormt — inzonder t.a.v. het appartementstoerisme — mag hier nog terloops worden aan toegevoegd dat slechts 4 op de 12 deelindexcijfers van de kust het overeenkomstig cijfer van

(1) Eenmaal gebeurde de opname te Wenduine.

(2) Eventueel Wenduine.

Foto Roland

Tabel 2 : Het deelindexcijfer voor de kust per goederenklasse, Enquête W.E.S., 1962

Goederenklasse	Deelindexcijfer (Gemiddeld binnenland = 100)
Brood en gebak	102
Vlees	101,3
Vis	99,4
Zuivel	100
Groenten en fruit	101
Kruidenierswaren	99,4
Dranken	100,8
Kleding en schoeisel	100
Autobenodigdheden	105,3
Fotografische benodigdheden	99,8
Stranduitrusting	100,9
Diensten	101,2

Brussel overtreffen, nl. het deelindexcijfer van de goederen categorieën vlees, dranken, autobenenodigdheden en stranduitrusting.

Men kan de redenering verderzetten door af te dalen op het vlak van de artikelgroepen. Steeds komt men echter tot de opvallende vaststelling dat het prijzenpeil aan de kust en in het binnenland vrij gelijklopend is. Op een totaal van 87 artikelgroepen wijkt het verhoudingscijfer van 69 artikelgroepen minder dan 2,5% af van het basispeil en dit in beide richtingen.

4. De invloed van de seizoenfase op het prijzenpeil

Rekening houdend met de specifieke aanbod/vraag verhouding per seizoenfase kan men verwachten dat het prijzenpeil aan de kust gedurende het hoogseizoen anders zou liggen dan gedurende het voor- en na-

seizoen, m.a.w. dat in de prijzen een seizoen­effekt tot uiting zou komen. Uit de cijfers van tabel 3 blijkt dit niet het geval te zijn.

Tabel 3 : Het globaal indexcijfer van de kust per opnamebeurt, Enquête W.E.S., 1962

Opnamebeurt	Globaal indexcijfer (gemiddelde binnenland=100)
Eerste prijsopname juni 1962	100,4
Tweede prijsopname juni 1962	100,9
Derde prijsopname juli 1962	100,5
Vierde prijsopname augustus 1962	102,3
Vijfde prijsopname augustus 1962	100,5
Zesde prijsopname augustus 1962	100,5
Zevende prijsopname september '62	100,1

Weliswaar steeg het globaal indexcijfer bij de tweede prijsopname in juli (102,3) doch werd niet bevestigd door de eerste prijsopname tijdens de maand augustus. De stijging van het prijsindexcijfer gedurende de tweede helft van juli wijst dan ook eerder op een weekeinde-effekt. Bij de vierde opnamebeurt werden de prijzen immers op een weekeinde genoteerd en wel dit van 21 en 22 juli. Het weekeinde-effekt is evenwel minder groot dan uit de cijfers blijkt. Gedurende de tweede helft van juli soldert men in het binnenland reeds produkten waar dit aan de kust eerst in augustus een aanvang neemt.

5. Samenvatting

De zeer geringe waargenomen afwijking inzake prijzenpeil tussen de kust en het binnenland lijkt aldus strijdig met de algemene opvatting. Rekening houdend met de invloed van de merkartikelen en de warenhuizen en indachtig het miniem percentage dat de transportkosten in de waarde van de meeste consumptiegoederen uitmaken is het resultaat logisch te noemen.

Wel zijn enkele symptomen aanwezig die de heersende opvatting insinueren.

- (a) De bewering alsof de kust duur is vindt wellicht zijn oorsprong in een vooroorlogse toestand. Sindsdien zijn vele jaren verlopen en hebben de bovengenoemde factoren zich degelijk laten gelden.
- (b) Veelal vindt de bewering haar voedingsbodem in de gedraging van één of twee winkeliers of op grond van de prijzen van enkele artikelgroepen (o.m. een paar broodsoorten en een paar vlees-

produkten). Dit zijn nochtans verschijnselen (weliswaar onder andere vormen) die men in elke stad aantreft. Ook aan de kust moet de konsument uitzien naar een winkel met behoorlijke prijsnoteringen, zoals overal in het land.

- (c) De bewering alsof de kust duur is vloeit menigmaal ook voort uit het feit dat de vakantieganger tijdens het verlof met extra-uitgaven wordt gekonfronteerd (logies- en reisuittgaven). Daarbij komt nog dat een persoon met veel vrije tijd ook meer besteedt aan gastronomische uitgaven, ontspanningsuitgaven enz. In deze zin is elk vakantieoord duur en is het verkeerd de extra-uitgaven toe te schrijven aan het heersend prijzenpeil.
- (d) Voor enkele artikelgroepen worden soms ongezonde praktijken toegepast (o.m. het verminderen van het volume van boterkoeken tijdens het hoogseizoen en het bedingen van een hogere prijs van sommige vleesprodukten dan de geafficheerde), praktijken die ongetwijfeld een ongunstig klimaat scheppen.

Niettemin dient gewaakt om de gelijkheid te handhaven. Op grond van de vastgestelde gelijkheid en mits uitschakeling van klimaatverstorende elementen (o.m. prijs van enkele vlees- en broodprodukten en de ongezonde praktijken) moet het mogelijk zijn de regionale inkomenstroom beduidend te doen aanzwellen.

§ 2. ANALYSE VAN DE PRIJZENEVOLUTIE IN DE HOTELLERIE

Zoals in de inleiding reeds werd vermeld vormen de prijzen in de hotellerie een ander belangrijk facet van het prijsendriehoek aan de Belgische kust.

Deze tweede studie moet worden gezien in het licht van de grondige wijzigingen die zich sinds de tweede wereldoorlog in de logieskapaciteit van erkende hotels hebben voorgedaan. Meerdere redenen zijn hiervoor in te brengen. Een oorzaak houdt mogelijks verband met de afgenomen rendabiliteit in de hotellerie; een belangrijk element dat deze rendabiliteit mede bepaalt zijn de toegepaste pensionprijzen.

1. Berekeningsmethode van de gemiddelde pensionprijs

Teneinde de invloed van de structurele veranderingen in de logieskapaciteit naar grootteklasse der hotels zo veel mogelijk uit te schakelen en het effect in de prijsfaktor zuiver op de voorgrond te brengen, werd vooraf overgegaan tot het bepalen van vaste wegingscoëfficiënten per hotelklasse. Als basisjaar

werd 1950 gekozen. Men mag immers niet uit het oog verliezen dat de verdwenen hotels hoofdzakelijk tot de hoogste prijsklassen behoren hetgeen een direkt neerwaartse invloed op de gemiddelde pensionprijs als gevolg heeft. Door het gebruik van vaste wegingskoëfficiënten neutraliseert men de structurele wijzigingen.

Tot het bepalen van de gemiddelde pensionprijs voor elk van de in de analyse betrokken jaren, werd het gewogen rekenkundig gemiddelde van de pensionprijs (volledig pension één persoon, minimumprijs hoogseizoen) in elke hotelklasse (grootteklasse) berekend. Het adjectief « gewogen » heeft zijn betekenis vermits met het aantal kamers per hotel rekening wordt gehouden. Op grond van de vaste wegingskoëfficiënten is het vervolgens niet mogelijk het algemeen prijsgemiddelde te bepalen.

2. De evolutie van de gemiddelde pensionprijs

In tabel 4 volgt een overzicht van de evolutie van de gemiddelde pensionprijs over de periode 1939-62 (1). Teneinde deze prijzevolutie meer betekenis te geven, volgt in onderstaande tabel eveneens de evolutie van het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen.

Tabel 4 : De evolutie van de gemiddelde pensionprijs 1939-62

Jaar	Gemiddelde pensionprijs		Indexcijfer van de kleinhandelsprijzen (1939 = 100)
	Prijs	Index (1939 = 100)	
1939	53,6	100	110
1947	186,7	348	324
1950	195,0	364	357
1953	195,6	365	392
1956	199,4	372	407
1959	216,5	404	430
1962	227,7	425	441

In 1947 bedroeg de index van de pensionprijzen 348 en overtrof aldus aanzienlijk het kleinhandelsprijzenindexcijfer (324). Hierbij dient onmiddellijk aan toegevoegd dat het jaar 1947 nog te dicht bij de oorlogsjaren valt om van een normalisatie van de toestand te kunnen gewagen terwijl bovendien het representatief karakter van de toenmalige kleinhandelsprijzenindex wordt geremd door een aantal gesubsidieerde prijzen.

Het jaar 1950 kan reeds als een betrouwbare vergelijkingsbasis gelden. Tijdens dit jaar ligt de index van de pensionprijzen (364) nog lichtjes boven deze van de kleinhandelsprijzen (357). Vanaf 1950 voltrekt zich een sterk afwijkende tendens waarbij de pensionprijzen de beweging van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen niet hebben gevolgd. Gedurende de daaropvolgende jaren gaan beide indexen verder uiteenlopen waarbij de kleinhandelsprijzen voortdurend toenemen en de pensionprijzen nagenoeg stabiel blijven. De kloof werd voornamelijk geslagen tijdens de periode 1950-53.

De periode 1956-59 gaf een aanzienlijke stijging van de pensionprijzen te zien (+ 8,5 % t.o.v. 1956), die niet volledig gevolgd werd door de kleinhandelsprijzen (+ 5,6 %), hetgeen een kleinere diskrepantie tussen beide indexen voor gevolg had.

Gedurende de jongste drie jaar heeft deze trend zich lichtelijk verder doorgezet en men kan niet meer gewagen van een groot onevenwicht tussen beide indexen. Men kan zelfs verwachten dat de kloof binnenkort zal worden overbrugd.

3. De evolutie van de gemiddelde pensionprijs per grootteklasse van de hotels

Niet alle hotelklassen hebben na de tweede wereldoorlog eenzelfde prijzenbeleid gevolgd. De aanpassing van de prijzen verliep relatief trager in de grotere hotels dan in de kleinere inrichtingen. Sinds 1956 zijn de afwijkingen inzake de evolutie van de pensionprijzen per hotelklasse afgenomen in deze zin dat thans, over het algemeen genomen, de prijzen sneller stijgen in de hogere hotelklassen dan in de lagere. Vergeleken met de vooroorlogse toestand zijn de hotels van 75 kamers en meer gemiddeld het minst in prijs gestegen. Het wegvallen van enkele palace-hotels is hieraan niet vreemd.

4. De evolutie van de pensionprijzen per kustzone

Gezien de hotelstructuur in de onderscheiden kustzones (Oostkust, Middenkust en Westkust) sterk van elkaar verschilt is de vergelijking in een globale gemiddelde pensionprijs misleidend. De vergelijking moet per hotelklasse worden doorgetrokken.

Dienaangaande kan men stellen dat met uitzondering van de laagste hotelklasse (— 10 kamers) het prijzenpeil aan de Oostkust lichtelijk hoger ligt dan aan de andere kustzones. Daarentegen is de Westkust slechts in één grootteklasse (op zeven) duurder dan

(1) Als basismateriaal van de studie van de evolutie van de prijzen in de hotellerie aan de Belgische kust werd gebruik gemaakt van de hotelgidsen, uitgegeven door het Commissariaat-Generaal voor Toerisme.

de Middenkust. Voor de andere grootteklassen ligt het prijzenpeil ongeveer op hetzelfde niveau of lager. Er zij opgemerkt dat hierbij geen rekening is gehouden met de uitrusting van het hotel.

Inzake de evolutie van de hotelprijzen per kustzone dient aangemerkt dat de pensionprijzen aan de Westkust het meest en aan de Middenkust het minst zijn toegenomen. In 1939 vertoonde de Westkust een relatief laag prijzenpeil. De ongelijke evolutie tussen de Oostkust en de Middenkust na de tweede wereldoorlog kan niet worden toegeschreven aan een voorheen relatief hoog prijzenpeil, tenzij misschien voor de hotels van 100 kamers en meer. Het verdwijnen van meerdere palaces te Oostende is voor de hotels van 75 kamers en meer doorslaggevend.

5. De evolutie van de prijzen der eetmalen

De analyse van het verloop van de pensionprijzen wijst uit dat deze laatste geen gelijke tred hebben gehouden met de evolutie van het kleinhandelsprijzenindexcijfer. Is deze diskrepantie nu te wijten aan de eigenlijke logiesvorm en/of aan de eetmalen? (1)

Tabel 5: De evolutie van de pensionprijzen, de prijzen van een middagmaal en de kleinhandelsprijzen, 1939-62 (Berekening op basis van vaste wegingscoëfficiënten)

Jaar	Pensionprijzen	Middagmaal		Kleinhandelsprijzen
		Prijs	index	
1939	100	17,1	100	100
1947	348	67,8	396	324
1950	364	72,8	426	357
1953	365	74,1	433	392
1956	372	76,1	445	407
1959	404	83,3	487	430
1962	425	82,9	485	441

Over de volledige bestudeerde periode reikt het indexcijfer der middagmalen boven de kleinhandelsprijzenindex. De dispariteit was het grootst in 1947; sindsdien nam de afwijking evenwel — met uitzondering voor 1959 — voortdurend af. Corrolair met het voorgaande zijn de prijzen van de middagmalen procentueel meer gestegen dan de pensionprijzen. Deze beweging tekende zich reeds duidelijk af bij de herneming van de toeristische activiteit; gedurende de volgende jaren is deze dispariteit stelselmatig toege-

(1) De middagmalen zijn als representatief voor de eetmalen beschouwd.

nomen. Pas in de jongste jaren bleef het prijspeil van de middagmalen nagenoeg stationnair waardoor beide indexen thans minder sterk van elkaar afwijken.

Dit geeft meteen een antwoord op de bovengestelde vraag. De diskrepantie tussen het verloop van het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen en het indexcijfer der pensionprijzen is uitsluitend te wijten aan de minder snelle toeneming van de eigenlijke logiesprijzen.

6. De evolutie van de maximumprijzen tijdens het toeristisch seizoen

In eenzelfde hotel hebben niet alle kamers eenzelfde prijs. Vandaar de vermelding van de minimum- en de maximumprijzen. Bovendien zijn de hotelprijzen hoger tijdens het hoogseizoen dan tijdens de overige periodes van het jaar. Dit betekent m.a.w. dat een onderzoek, beperkt tot het verloop der minimumprijzen tot verkeerde conclusies kan leiden.

Een toegenomen spreiding van de prijzen gedurende de naoorlogse periode zou immers kunnen betekenen dat de vertraagde stijging der minimumprijzen geheel of gedeeltelijk werd ondervangen door een felle stijging van de maximumprijzen met eventueel een verschuiving van een gedeelte van het kameraanbod naar de duurdere kamers.

Dit is echter geenszins het geval. De afwijking tussen de minimum- en de maximumprijzen is in elke hotelklasse procentueel sterk afgenomen. Hieruit kan men afleiden dat het indexcijfer van de maximumprijzen nog minder is toegenomen dan dit der minimumprijzen. Een eventuele verschuiving van het kameraanbod mag als weinig waarschijnlijk worden geacht en dit zou zelfs een onvoldoende compensatie wezen.

7. De evolutie van de pensionprijzen buiten het toeristisch seizoen

Voor de ongelijke evolutie kan men hoogstens een kleine compensatie vinden in de ontwikkeling van de minimumprijzen buiten het hoogseizoen. Inderdaad de prijzen buiten het seizoen namen relatief meer toe dan deze toegepast tijdens de seizoenmaanden.

Deze evolutie kan misschien het gevolg zijn van een lichtelijk toegenomen spreiding van het toeristisch seizoen en de opgang van het weekeind-toerisme. Merkwaardig is in dit verband dat de minimumprijzen buiten het seizoen het sterkst stegen in de laagste drie hotelklassen, juist de grootteklasse waar de afname van de seizoenbedrijven het grootst was.

Nochtans moet men deze evolutie uiterst voorzichtig interpreteren. Rekening gehouden met het feit dat

Tabel 6 : De evolutie van de gemiddelde pensionprijs buiten het seizoen per grootteklasse (1939 = 100)

Grootteklasse (in kamers)	1950	1962
— 10	445	527
10-19	403	479
20-34	418	489
35-49	417	468
50-74	383	472
75-99	429	426
100 en meer	322	412

gedurende de naoorlogse periode de stijging van de pensionprijzen geen gelijke tred hield met de toename van de levensduurte, is het enigszins begrijpelijk dat de hoteliers de speelruimte tussen de minimumprijzen tijdens het hoogseizoen en buiten het seizoen limiteerden. Men moet ook indachtig zijn dat dit verschijnsel zich reeds in 1950 uitte, een tijdstip waarop de pensionprijzen het verloop van de kleinhandels-prijzen nog volgden en het weekeind-toerisme en de seizoenspreiding nog niet aan de orde waren.

8. De evolutie van het hotelcomfort

Vindt de waargenomen diskrepantie tussen de evolutie van de pensionprijzen en de evolutie van de kleinhandelsprijzen haar oorsprong in een achteruitgang van het verleende comfort of gebeurde deze evolutie volledig ten laste van de winstmogelijkheden in het hotelbedrijf?

De pensionprijs wordt inderdaad grotendeels gede-termineerd door het geboden comfort. Als waarde-meter van de graad van comfort werd het gemiddeld aantal badkamers per 100 kamers gekozen. Als maat-staf voor de graad van comfort kan voormelde ver-houding zonder twijfel als een betrouwbare benade-ring dienen.

Uit tabel 7 kan men afleiden dat het aantal bad-kamers per 100 kamers in vrij aanzienlijke mate is toegenomen gedurende de periode 1939-62 en dit in elke hotelklasse.

Het comfort — gemeten naar de badkamerbezetting — nam relatief méér toe in de kleine dan in de grotere hotelinrichtingen. Dit is ook zeer goed te verklaren gezien de aanzienlijke voorsprong die de gro-tere hotels in 1939 reeds vertoonden. Dit houdt in dat de boven genoteerde diskrepantie al vast niet aan een vermindering van het comfort is toe te schrijven.

Tabel 7 : De evolutie van het gemiddeld aantal badkamers per 100 kamers en per grootteklasse, 1939-62

Grootteklasse (in kamers)	Aantal badkamers per 100 kamers	
	1939	1962
— 10	8,8	14,9
10-19	6,4	10,6
20-34	7,9	15,5
35-49	11,1	16,7
50-74	18,7	26,4
75-99	24,4	27,0
100 en meer	30,9	65,8

9. Samenvatting

Uit bovenstaande kan worden afgeleid dat de hedendaagse vakantieganger een relatief lagere prijs betaalt voor een volledig pension dan enkele jaren terug en daarenboven meer comfort wordt aangeboden, dit wellicht ten nadele van de winstmarges (1).

(1) Deze vaststelling zou nochtans onjuist zijn mocht blijken dat de toename van het aantal badkamers hoofdzakelijk private baden betreft samengaand met een gunstige evolutie van de pensionprijzen voor een volledig pension met private badkamer. Naar de studieresultaten moet deze hypothese als irreëel worden bestempeld.